

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 29 kwietnia 2016

Adam Bodnar

III.7065.64.2016.LN

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa**

Docierają do mnie niepokojące sygnały, dotyczące nasilenia się przypadków nieludzkiego traktowania osób przebywających w placówkach, które prowadzą działalność gospodarczą polegającą na sprawowaniu opieki nad osobami w podeszłym wieku, niepełnosprawnymi lub przewlekle chorymi.

Jeden z takich przypadków został przedstawiony w niedawno wyemitowanym programie „UWAGA! TVN”. W programie pokazano nieludzkie traktowanie osób przebywających w placówce w Trzciance. Brakowało tam nie tylko należytej opieki, ale osoby chore były krępowane pasami samochodowymi i kaftanami bezpieczeństwa. Do tego pokazani w programie pracownicy zdawali się uznawać takie traktowanie za całkowicie naturalne i uzasadnione.

Najbardziej aktualnym problemem jest skuteczne wykluczenie z możliwości prowadzenia takiej działalności gospodarczej osób lub podmiotów, które wykonują taką działalność bez wymaganego zezwolenia. Możliwość kontroli takich placówek jest utrudniona w szczególności przez to, że podmioty prowadzące faktycznie działalność wymagającą zezwolenia omijają obowiązujące przepisy, rejestrując inną działalność (np. jako prowadzenie pensjonatu ze stołówką, wynajem pokoi, agroturystyka itp.). Mimo nowelizacji art. 225 k.k., który przewiduje karę dla tego, kto osobie upoważnionej do

kontroli w powyższych placówkach udaremnia lub utrudnia wykonywanie czynności, nadal występują przypadki utrudniania czy wręcz udaremniania takich kontroli. Wydaje się, że obecne regulacje prawne zawarte w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 ze zm.) nie stwarzają wystarczających podstaw do efektywnego działania wojewodów w tym zakresie, a istniejący system kar pieniężnych jest nieskuteczny. Również najbardziej rygorystyczna sankcja w postaci nakazu wstrzymania prowadzenia placówki ze względu zagrożenia życia lub zdrowia osób tam przebywających okazuje się mało przydatna, skoro niesie ze sobą dodatkowe obciążenie wyłącznie wojewody i pomocy społecznej nowymi obowiązkami w zakresie zapewnienia osobom przebywającym w takiej placówce innych, odpowiednich miejsc pobytu. Należy także zauważyć, że powyższa sankcja ograniczona jest tylko do placówek prowadzonych bez zezwolenia, podczas gdy ostatnie doświadczenia np. w Trzciance wskazują na możliwość występowania takich zagrożeń również w placówkach uzyskujących wymagane zezwolenie.

Kolejnym problemem jest brak określenia wymogów w zakresie kwalifikacji zawodowych wobec osób kierujących placówką i innych pracowników. W efekcie zatrudniony w placówce personel może nie posiadać nawet minimalnych kwalifikacji w zakresie prawidłowego sprawowania opieki nad osobami starszymi, chorymi lub niepełnosprawnymi.

Z kontroli takich placówek wynika niski standard usług socjalno-bytowych. Ponadto sygnalizowane są liczne problemy związane z przestrzeganiem praw osób przebywających w takich placówkach. Umowy cywilne, na podstawie których umieszczane są osoby w placówkach, zawierane są często przez rodzinę, mimo że osoba umieszczana w placówce nie jest ubezwłasnowolniona i nie zawsze wyraża zgodę. Ponadto umowy takie zawierają dodatkowe postanowienia, które ograniczają prawa osób przebywających w placówkach (np. zakaz opuszczania placówki, ograniczenie kontaktów z niektórymi członkami rodziny lub znajomymi, nakaz natychmiastowego opuszczenia placówki w przypadku opóźnień z opłatami lub pogorszeniem stanu zdrowia). Szczególnie trudnym do skontrolowania jest proces podawania leków (np. psychotropowych) bez nadzoru lekarza oraz przypadki stosowania przymusu bezpośredniego.

W mojej ocenie konieczna jest przebudowa dotychczasowych regulacji prawnych, odnoszących się do prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na sprawowaniu całodobowej opieki nad osobami starszymi, chorymi i niepełnosprawnymi. Szczególnego rozważenia wymaga postulat, aby zakres działalności gospodarczej w tym zakresie był ograniczony wobec niektórych kategorii osób, które wymagają specjalistycznej i profesjonalnej opieki (np. z chorobą Alzheimera).

Biorąc powyższe pod uwagę, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 ze zm.), uprzejmie proszę Panią Minister o przedstawienie stanowiska wobec zasygnalizowanych problemów.

Podpis na oryginale